

Klagenemnda for krav om kompensasjon og billighetserstatning
for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i
internasjonale operasjoner

Unntatt off., jf. offl § 13.1 jf. fvl § 13.1

VEDTAK

Klagesak nr.: 14/2017

Klager: [REDACTED]

Klagers prosessfullmektig: Advokat Anne Lotte Gulbrandsen

Klagen gjelder: Krav om kompensasjon etter forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt kompensasjonsordning

Beslutningsdato: 27. august 2018

I behandlingen har deltatt: Anne Stine Eger Mollestad
Marianne Abeler
Trond Jørgensen
Lars Finstad

Konklusjon: Klagen tas ikke til følge. Saksomkostninger i anledning saken dekkes delvis.

***

1. Sammendrag av sakens faktiske sider

Klagen gjelder krav om kompensasjon etter forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt kompensasjonsordning for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i internasjonale operasjoner (kompensasjonsforskriften).

Klager er født [REDAKTERT] og vokste opp med familien på [REDAKTERT]. Klager bodde hos sin mor etter at foreldrene ble skilt da klager var rundt 13-14 år. Oppveksten beskrives som god. 15 år gammel fikk klager sin første dom for promillekjøring med moped. Senere domfellelser omhandler vold og våpeninnbrudd. Klager sluttet tidlig på videregående skole og startet 2. desember 1995 å jobbe hos en lokal murermesterbedrift i [REDAKTERT]. Klager fikk en datter i 1998, men forholdet til barnemoren har vært problematisk med besøksforbud og rettssak.

I perioden [REDAKTERT] til [REDAKTERT] tjenestegjorde klager i [REDAKTERT]. Forut for utenlandstjenesten hadde klager fullført førstegangstjenesten i [REDAKTERT]. Under førstegangstjenesten ble klager sykemeldt i tre måneder for ankelsmerter.

Klager tjenestegjorde i [REDAKTERT] som operasjonsassistent i kompanistaben og deltok i tillegg på patruljer i operasjonsområdet. Det foreligger få beskrivelser av alvorlige hendelser under tjenestegjøringen [REDAKTERT], og Forsvaret vurderte trusselen mot norske styrker som lav og i enkeltepisoder som moderat. Klager har i ettertid beskrevet som belastende at det brøt ut krig i [REDAKTERT] under tjenesteperioden.

Klager trekker også frem som belastende den perioden klager befant seg i en transittleir i [REDAKTERT] i [REDAKTERT]. På vei tilbake til [REDAKTERT] etter å ha vært på permisjon i Norge måtte klager oppholde seg 2-3 dager i en transittleir i [REDAKTERT]. Klager har selv beskrevet en følelse av hjelpeløshet og forsvarsløshet. Bakgrunnen for dette var ifølge klager at en gruppering hadde stengt hovedveien ut av byen og at klager følte seg sårbar, fordi klagers militære utstyr lå i [REDAKTERT]. I tillegg var det mangel på informasjon under oppholdet.

Ved dimisjon etter utenlandstjenesten ble klager beskrevet som frisk. Klager startet umiddelbart opp i sin gamle jobb som murer. Klager opplyser at han rett etter hjemkomsten hadde problemer med å fungere i arbeid. Årsaken til dette var lite søvn om natten, mareritt og angst for å gå ut. Klager ble sykemeldt i en lengre periode i 2002. Etter klagers eget utsagn var bakgrunnen for sykemeldingen fiktive ankelplager, og ikke reelle psykiske plager som ville utelukke videre tjeneste i Forsvaret. Klager hevder han ikke hadde noen kunnskap om PTSD eller psykiske belastningsskader på dette tidspunktet.

I 2003 startet klager som selvstendig næringsdrivende. Virksomheten gikk økonomisk veldig bra. Klager fikk et høyt alkoholforbruk og begynte sommeren 2003 med kokain. Rusmisbruket førte etter hvert til økonomiske problemer og klager ble ført inn i et kriminelt miljø. Etter å ha vært inne til soning i 2013 har klager ikke vært i ordinært arbeid. I 2014 ble førerkortet inndratt på grunn av kokainmisbruket, og samme år var klager til førstegangssamtale ved [REDAKTERT]. I 2015 ble klager innvilget 100 % uføretrygd. Klager opplyser selv at han nå er rusfri.

SPK har i sitt vedtak av 27. desember 2016 avslått klagers krav på kompensasjon etter ordningens del I og del II. SPK har begrunnet avslaget med at de ikke har funnet sannsynliggjort årsakssammenheng mellom klagers psykiske plager og FN-tjenesten.

I forkant av vedtaket ble det innhentet spesialisterklæring datert 14. oktober 2016 fra spesialist i klinisk psykologi Bård Greve i henhold til mandatet for den særskilte kompensasjonsordning. Psykologspesialist Greve har i erklæringen konkludert med at FN-tjenesten ikke er en nødvendig betingelse for klagers psykiske plager. Psykologspesialist Greve har konkludert med at skadelidte oppfyller kriteriene for diagnosene tilbakevendende depressiv lidelse, aktuell episode moderat (F33.1) og uspesifisert fobisk angstlidelse (F40.9) og han legger til grunn at det ikke er årsakssammenheng mellom klagers aktuelle psykiske plager og FN-tjenesten. Psykologspesialist Greve finner det sannsynlig at klager ville ha utviklet de psykiske plagene uavhengig av FN-tjenesten. Skjønnsmessig fastsettes klagers medisinske invaliditet til 20 %, hvorav 5 % kan tilskrives utenlandstjenesten.

SPKs vedtak ble påklaget uten at SPK har funnet grunnlag for å omgjøre vedtaket om kompensasjon og saken er sendt frem for behandling i klagenemnda.

Klager og klagers advokat møtte for klagenemnda.

2. Klagenemndas vurdering

Rett på ytelse etter kompensasjonsforskriften forutsetter at man er påført en varig psykisk belastningsskade som følge av tjenestegjøring i internasjonal operasjon. Videre må den psykiske belastningsskaden ha medført varig ervervsmessig uførhet, jf. forskriften § 3 første ledd.

Det er en forutsetning for behandling av saken at kravet ikke er foreldet. SPK har ikke anført foreldelse. Nemnda finner på selvstendig grunnlag å vurdere dette.

Foreldelsesbestemmelsen i forskriften § 11 har følgende ordlyd;

«Krav om kompensasjon etter denne forskrift foreldes tidligst tre år etter ikrafttredelsesdato.

For øvrig gjelder lov 18. mai 1979 nr. 18 om foreldelse av fordringer.»

Forskriften henviser til de generelle reglene om foreldelse etter lov-1979-05-18-18 (foreldelsesloven). Etter foreldelsesloven § 2 fremgår det at den alminnelige foreldelsesfrist er 3 år. Loven opererer også med enkelte særskilte foreldelsesfrister for spesielle krav. Foreldelsesloven § 9 angir blant annet en særskilt foreldelsesfrist ved krav på skadeserstatning.

Det er nemndas oppfatning at foreldelsesfristens utgangspunkt skal beregnes etter foreldelsesloven § 9 første ledd. Av foreldelsesloven § 9 første ledd første punktum fremgår det at:

«Krav på skadeserstatning eller oppreisning foreldes 3 år etter den dag da skadelidte fikk eller burde skaffet seg nødvendig kunnskap om skaden og den ansvarlige.»

Formuleringen er i rettspraksis formulert som et spørsmål om når klager hadde oppfordring til å gå til saksanlegg med utsikt til et positivt resultat, jf. blant annet Rt. 1992 s 603. Etter forskrift om særskilt kompensasjonsordning § 11 vil foreldelsesfristen likevel tidligst begynne å løpe fra ikrafttredelsestidspunktet for ordningen. Dette var 1. januar 2010. Klager fremsatte krav om kompensasjon 21. mai 2015.

Det følger av Rt 1998 s 587 at utsikten til et positivt resultat må ses i lys av de rettskraftvirkninger som er knyttet til en dom om erstatning, og en mulighet for et positivt resultat er ikke nok. Fra Rt 1998 s 587 hitsettes (s. 593):

«For at det skal foreligge en konstaterbar skade, må den ha nedfelt seg i symptomer som er påviselige. Kanskje især når det gjelder skader som ikke kan registreres ved objektive ortopediske eller nevrologiske funn (...) vil symptombildet kunne gi grunnlag for ulike oppfatninger med hensyn til diagnose, alvorlighetsgrad, varighet mv. Ulikhetene vil også kunne bero på om skadelidte er blitt undersøkt av spesialist eller av allmennpraktiserende lege. Dette reiser spørsmålet om hva slags undersøkelser det er rimelig å kreve at en skadelidt må undergå med sikte på å bringe skaden på det rene.»

Ut fra klagers egne angivelser om omfang av plager fremstår det som klart at klager hadde forutsetninger for å få saken vurdert på et langt tidligere tidspunkt enn 8. januar 2014 da krav ble fremsatt, med bakgrunn i de uttalte problemer han hevder å ha hatt fra rett etter hjemkomsten og senere sykemeldinger. Nemnda har etter dette kommet til at foreldelsesfristen begynte å løpe 1. januar 2010. Kravet er da å anse som foreldet etter tre år. Ettersom skadelidte først fremsatte sitt krav etter forskriften 8. januar 2014, er kravet å anse som foreldet, og klagen tas ikke til følge.

Nemnda finner likevel grunn til å knytte noen kommentarer til realiteten. Kravene til årsakssammenheng utledes av betingelseslæren. Etter betingelseslæren vil tjenesten være årsak til skadelidtes psykiske lidelse dersom den har vært en nødvendig og tilstrekkelig betingelse for skadens inntreden. Det er skadelidte som bærer bevisbyrden for at det foreligger en slik nødvendig og tilstrekkelig årsakssammenheng. Årsakskravet mellom en handling og en skade er vanligvis oppfylt dersom skaden ikke ville ha skjedd om handlingen tenkes bort. Handlingen er da en nødvendig betingelse for at skaden inntreffer, jf. eksempelvis Rt. 1992 s. 64. Det må foreligge både faktisk og rettslig årsakssammenheng.

Kravet til årsakssammenheng er ikke oppfylt dersom det foreligger andre selvstendige årsaker til skaden. I den sammenheng presiseres det at det etter gjeldende erstatningsrett ikke er grunnlag for forholdsmessig oppdeling av erstatningskravet. I tilfeller der staten hevder at skadelidte uansett ville blitt helt eller delvis ufør om tjenesten tenkes bort, er det staten som har bevisbyrden for dette. Det vises i den forbindelse til Rt. 1999 s. 1473.

Det sentrale spørsmålet i saken er om skadelidte er blitt påført en psykisk belastningsskade som kan tilbakeføres til tjenestegjøring i [REDAKTERT], og om denne har medført at klager nå er å anse som varig ervervsmessig ufør, jf. forskriften §§ 3, 4 og 4a.

Psykologspesialist Bård Greve har i sin spesialisterklæring konkludert med at klager ikke har utviklet PTSD etter tjenesten. Klager oppfylte på undersøkelsestidspunktet kriteriene for diagnosene tilbakevendende depressiv lidelse, aktuell episode moderat (F33.1) og uspesifisert fobisk angstlidelse (F40.9). Psykologspesialist Greve legger til grunn at skadelidtes internasjonale tjeneste og særlig de spesifikke hendelsene fra tjenesten i [REDAKTERT] ikke anses som en betingelse for skadelidtes symptombyrde og funksjonssvikt etter tjenesten. Dagens symptombyrde vurderes primært å være brosymptomer fra et langvarig rusmisbruk som utviklet seg gradvis fra 2003/04. Videre kan det synes som om skadelidtes rusproblemer var sentrale for utviklingen av hans aktuelle psykiske symptomer.

Psykologspesialist Greve anser det som mer enn 50 % sannsynlig at det ikke er årsakssammenheng mellom utenlandstjenesten og særlig hendelsen i [REDAKTERT] og skadelidtes aktuelle psykiske lidelse i form av depresjon og angst. I dette ligger ifølge psykologspesialist Greve at det er sannsynlig at skadelidte ville ha utviklet psykiske problemer uavhengig av FN-tjenesten. Klagers medisinske invaliditet er fastsatt til 20 %, hvorav 5 % kan tilskrives utenlandstjenesten.

Basert på sakens objektive opplysninger er det ikke beskrevet psykiske plager fra klager kom hjem fra [REDAKTERT] i [REDAKTERT] og frem til 2013-2014. I årene etter FN-tjenesten foreligger det ingen tidsnære opplysninger eller dokumentasjon som omhandler posttraumatiske stresssymptomer eller andre psykiske lidelser. Etter eget utsagn har klager hatt mareritt og angst allerede umiddelbart etter hjemkomsten fra FN-tjenesten i [REDAKTERT]. Klager har opplyst at han følte seg sliten litt ut i tjenesten og han fikk ekstra permisjon hjem, ved å skyelde på at datterens mor var syk. Videre følte klager seg vaksom og at han aldri fikk sluppet helt av eller hvilt ut. Den første objektive beskrivelsen av psykiske plager er skrevet i journal fra [REDAKTERT] DPS den 21. januar 2014.

De psykiske plagene er i det vesentlige relatert til opplevelser i transittleir i [REDAKTERT]. Nemnda bemerker at det i bakgrunnsdokumentasjonen foreligger ulike beskrivelse av dette oppholdet. For nemnda beskriver klager en følelse av sårbarhet og hjelpeløshet. Forsvaret vurderte trusselen mot norske styrker som lav og i enkeltepisoder som moderat. I kontingentrapporten opplyses det bl.a. om at det ikke var noen spesielle hendelser som involverte norske soldater. Klager opplyser om at han etter hjemkomst hadde problemer med å fungere i arbeid på grunn av psykiske plager, og han ble langtidssykemeldt. Etter eget utsagn ble klager langtidssykemeldt på grunn av fiktive ankelplager og ikke på grunn av psykiske plager som ville utelukke videre tjeneste i Forsvaret.

Ut fra de bevis som er lagt frem i saken, finner nemnda ikke holdepunkter for at klager har hatt fremtredende symptomer som taler for en psykisk belastningsskade som følge av FN-tjenesten. I denne saken er det ingen åpenbare massive psykiske påkjenninger i tjenesten og det foreligger ingen objektive beskrivelser av psykiske plager før i 2014. Etter dette legger nemnda til grunn at det ikke er

sannsynliggjort at det er årsakssammenheng mellom skadelidtes psykiske plager og tjenestegjøringen i [REDACTED]. Vilkårene for kompensasjon etter forskriften del I er ikke oppfylt, og dermed heller ikke etter forskriften del II. SPKs vedtak blir etter dette å stadfeste.

Det er fremsatt krav om dekning av utgifter til juridisk bistand med kr 53.156,- inkl. mva. Kravet gjelder en tidsbruk på til sammen 31 timer, hvorav 10 timer er relatert til behandling av kompensasjonssaken hos SPK, 8,5 timer er relatert til behandling av kompensasjonssaken i klagenemnda, og 1,5 timer gjelder klage angående salærkravet. I henhold til forskrift av 24. juni 2011 om klagenemnda § 13, dekkes rimelige og nødvendige utgifter til juridisk bistand i anledning klageomgangen. Etter nemndas syn er kravet utenfor det som anses rimelig og nødvendig i denne saken. Nemnda stadfester SPKs vedtak om reduksjon i salærkravet og finner det heller ikke rimelig å dekke salærkrav vedrørende klage på salærkrav. Nemnda finner å dekke 8,5 timer, tilsvarende kr. 19.844,- inkl. mva, relatert til behandling av kompensasjonssaken i klagenemnda.

3. Konklusjon

Klagen tas ikke til følge.

Vedrørende saksomkostninger for klageomgangen skal SPK utbetale kr. 19.844 inkl. mva.

Vedtaket er enstemmig.

***

Oslo, 19. november 2018

Anne Stine Eger Mollestad
Klagenemndas leder